

ISSN 3041-2056 (online)

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ
ІМЕНІ Р. М. ГЛІЄРА

КИЇВСЬКЕ МУЗИКОЗНАВСТВО

Збірник наукових статей

Випуск 5

Засновано 1998 року

Київ — 2026

DOI: <https://doi.org/10.33643/kmus.2026.05>

УДК 781.0+78.071.1

КИЇВСЬКЕ МУЗИКОЗНАВСТВО

Збірник наукових статей

Виходить двічі на рік

2026. Випуск 5

Засновник і видавець: Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра
вул. Гетьмана Павла Скоропадського, 31, Київ, Україна, 01032

Сайт видання: <https://kyivmusicology.com/>

Телефон: тел./факс — +38 (044) 288-32-62

Пошта: kyivmusicologyjournal@gmail.com

Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія ДК № 8156 від 13.08.2024 р.

Рішенням № 1677 Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 23 травня 2024 року наукове видання «Київське музикознавство» КМAM ім. Р. М. Глієра отримало реєстрацію суб'єкта у сфері онлайн-медіа та ідентифікатор **R40-05184**, було внесено до Реєстру

Наукове електронне періодичне видання «Київське музикознавство» КМAM ім. Р. М. Глієра включено до Переліку наукових фахових видань України (**категорія «Б»**) зі спеціальності В5 «Музичне мистецтво» (025) відповідно до Наказу МОН України від 10.12.2024.

Збірник наукових праць «Київське музикознавство» зареєстровано і проіндексовано в українських та міжнародних наукометричних базах даних:

Google Scholar, пошукова система академічних текстів

«Наукова періодика України» Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Реєстраційна агенція CrossRef (doi prefix 10.33643)

Редактори-упорядники — Т. К. Гуменюк, Н. А. Панова.

Рекомендувала до друку Вчена рада Київської муніципальної академії музики імені Р. М. Глієра (Протокол № 11 від 25.05.2026 року)

За достовірність інформації, зміст статей і посилань відповідають автори.
Висловлені у статтях думки можуть не збігатися з поглядами редакції.

© КМAM ім. Р. М. Глієра, 2026

РЕДАКЦІЙНИЙ ШТАТ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

- Василенко О. В.**, кандидатка мистецтвознавства, доцентка (Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра), Київ, Україна (*головна редакторка*).
<https://orcid.org/0000-0003-4431-8515>, fonoton07@ukr.net
- Марценківська О. В.**, кандидатка мистецтвознавства, доцентка (Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра), Київ, Україна (*заступниця головної редакторки*).
<https://orcid.org/0000-0003-1732-5787>, martolenka@ukr.net
- Злотник О. Й.**, Член-кореспондент Національної академії мистецтв України, доктор філософії, професор, в.о. ректора (Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра), Київ, Україна.
<https://orcid.org/0000-0001-7499-9281>, zlotnyk@gmail.com
- Ghilaş Victor**, доктор мистецтвознавства, доцент, Головний науковий співробітник Інституту культурної спадщини (Міністерство культури, освіти та досліджень Республіки Молдова), Кишинів, Республіка Молдова.
<https://orcid.org/0000-0001-5011-3650>, ghilasvictor@yahoo.com
- Medic Ivana**, докторка філософії (музикознавство), професорка, директорка та віце-президентка керуючої ради Інституту музикознавства (Сербська академія наук і мистецтв), Белград, Сербія.
<https://orcid.org/0000-0002-8917-9734>, dr.ivana.medic@gmail.com
- Іванніков Т. П.**, доктор мистецтвознавства, доцент (Національна музична академія України), Київ, Україна.
<https://orcid.org/0000-0001-7958-8799>, premierre.ivannikov@gmail.com
- Антонова О. Г.**, кандидатка мистецтвознавства, доцентка (Національна музична академія України), Київ, Україна.
<https://orcid.org/0000-0001-6253-8138>, antonova.elenagrigh@gmail.com
- Філатова Т. В.**, кандидатка мистецтвознавства, доцентка (Національна музична академія України), Київ, Україна.
<https://orcid.org/0000-0001-5869-631X>, filatova.tanya@gmail.com
- Давидов С. П.**, кандидат мистецтвознавства, доцент (Харківській національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського), Харків, Україна.
<https://orcid.org/0000-0002-0726-0230>, davydovjazz@gmail.com
- Кузьменко А. М.**, кандидатка мистецтвознавства, старша викладачка (Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра), Київ, Україна (*відповідальний секретар*).
<https://orcid.org/0009-0005-4441-041X>, tarakibluk@ukr.net

ISSN 3041-2056 (online)

**MINISTRY OF CULTURE OF UKRAINE
R. GLIER KYIV MUNICIPAL ACADEMY OF MUSIC**

KYIV MUSICOLOGY

Collection of research articles

Issue 5

Founded in 1998

Kyiv — 2026

DOI: <https://doi.org/10.33643/kmus.2026.05>
UDC 781.0+78.071.1

KYIV MUSICOLOGY

Collection of research articles

Published 2 times a year

2026. Issue 5

Founder and publisher: R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music
Ukraine, Kyiv, Hetman Pavlo Skoropadskyi Str., 31.
Website: <https://kyivmusicology.com/>
kyivmusicologyjournal@gmail.com

Certificate of State Registration: Series DK No. 8156 dated August 13, 2024.

Decision of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting No. 1677 of May 23, 2024. Identifier: R40-05184

“Kyiv Musicology” is included in the List of Scientific Professional Publications of Ukraine (**category «B»**) in the specialty B5 Music Art (025) in accordance with the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 10.12.2024 (Annex 3).

“Kyiv Musicology” has been registered and indexed
has been registered and indexed in Ukrainian and international scientometric databases:

Google Scholar

«Scientific Periodicals of Ukraine» in the Vernadsky National Library of Ukraine

Registration agency CrossRef (DOI prefix 10.33643)

Editors-Compilers — T. K. Humeniuk, N. A. Panova

Recommended for publication by the Academic Council
of the R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music (Protocol No. 11 dated May 25, 2026)

The responsibility for the authenticity of the information,
the content of articles and references lies entirely with the authors.

The opinions expressed in the articles do not necessarily reflect the views of the editorial board

EDITORIAL STAFF

EDITORIAL BOARD

- Vasylenko O. V.**, Candidate of Art Criticism, Associate Professor (R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music), Kyiv, Ukraine (*Editor in chief*).
<https://orcid.org/0000-0003-4431-8515>, fonoton07@ukr.net
- Martsenkivska O. V.**, Candidate of Art Criticism, Associate Professor (R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music), Kyiv, Ukraine (Deputy Editor-in-Chief).
<https://orcid.org/0000-0003-1732-5787>, martolenka@ukr.net
- Zlotnyk O. Y.**, Corresponding Member of the National Academy of Arts of Ukraine, Doctor of Philosophy, Professor, Acting Rector (R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music), Kyiv, Ukraine.
<https://orcid.org/0000-0001-7499-9281>, zlotnyk@gmail.com
- Ghilaş Victor**, Doctor of Art Criticism, Associate Professor, Chief Researcher of the Institute of Cultural Heritage (Ministry of Culture, Education and Research of the Republic of Moldova), Chisinau, Republic of Moldova.
<https://orcid.org/0000-0001-5011-3650>, ghilasvictor@yahoo.com
- Medic Ivana**, Doctor of Philosophy (Musicology), Professor, Director and Vice-President of the Governing Board of the Institute of Musicology (Serbian Academy of Sciences and Arts), Belgrade, Serbia.
<https://orcid.org/0000-0002-8917-9734>, dr.ivana.medic@gmail.com
- Ivannikov T. P.**, Doctor of Art Criticism, Associate Professor (Ukrainian National Academy of Music), Kyiv, Ukraine.
<https://orcid.org/0000-0001-7958-8799>, premierre.ivannikov@gmail.com
- Antonova O. H.**, Candidate of Art Criticism, Associate Professor (Ukrainian National Academy of Music), Kyiv, Ukraine.
<https://orcid.org/0000-0001-6253-8138>, antonova.elenagrigo@gmail.com
- Filatova T. V.**, Candidate of Art Criticism, Associate Professor (Ukrainian National Academy of Music), Kyiv, Ukraine.
<https://orcid.org/0000-0001-5869-631X>, filatova.tanya@gmail.com
- Davydov S. P.**, Candidate of Art Criticism, Associate Professor (I. P. Kotlyarevsky Kharkiv National University of Arts), Kharkiv, Ukraine.
<https://orcid.org/0000-0002-0726-0230>, davydovjazz@gmail.com
- Kuzmenko A. M.**, Candidate Art Criticism, Senior Lecturer (R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music), Kyiv, Ukraine (*Executive Secretary*).
<https://orcid.org/0009-0005-4441-041X>, tarakibluk@ukr.net

Кузьменко Анна Kuzmenko, Anna	Прийом музично-звукового колажу в кіно як інструмент поглиблення комунікативно-ігрового начала The use of musical and sound collage in cinema as a tool for deepening the communicative and playful principle	256
Швець Наталія Shvets, Nataliia	Музика як частина глобальної цифрової екосистеми: трансформація естетичного сприйняття Music as a part of the global digital ecosystem: transformation of aesthetic perception	267
Сєрова Олена Sierova, Olena	Цифровізація, глобалізація і трансформація жанрово-стильової системи масової музики 2000-х років Digitalization, globalization and the transformation of genre and style in popular music of the 2000s	278
Маркова Олена, Гиса Оксана Markova, Olena, Hysa, Oksana	Феномен ягеллонства в сучасній Польщі та його вплив на культурно-мистецьке середовище в Україні The Phenomenon of Jagiellonian Heritage in Contemporary Poland and Its Influence on the Cultural and Artistic Environment in Ukraine.....	290
Плохотнюк Олександр, Кондратенко Ганна Plokhotniuk, Oleksandr, Kondratenko, Hanna	Сучасне українське музичне мистецтво як засіб актуалізації національно-культурної ідентичності Modern ukrainian musical art as a means of actualizing national and cultural identity	302
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО МУЗИЧНОГО ВИКОНАВСТВА ТА МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ		
CURRENT ISSUES IN CONTEMPORARY MUSICAL PERFORMANCE AND MUSIC EDUCATION		
Жулковський Богдан, Топорівська Ярослава Zhuklovskiy, Bohdan, Toporivska, Yaroslava	Біблійні музичні інструменти у музикознавчих курсах вищої школи Biblical Musical Instruments in Musicology Courses in Higher School.....	315

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО МУЗИЧНОГО ВИКОНАВСТВА ТА МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

DOI: <https://doi.org/10.33643/kmus.2026.05.86>
УДК 78.031.1:27-242]:378.016

Жулковський Богдан

Жулковський Богдан Євгенович. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, кандидат мистецтвознавства (Тернопіль, Україна).

<https://orcid.org/0000-0001-8435-5201>
eisodikon@gmail.com

Топорівська Ярослава

Топорівська Ярослава Володимирівна. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, деканка факультету мистецтв, доцентка кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, кандидатка педагогічних наук (Тернопіль, Україна).

<https://orcid.org/0000-0003-1808-6271>
toporivochka@gmail.com

БІБЛІЙНІ МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ У МУЗИКОЗНАВЧИХ КУРСАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Обґрунтовано важливість заповнення лакун у музичній освіті через розширення фактологічного підґрунтя і наукову верифікацію архаїчного інструментарію. З'ясовано особливості конструкції й уточнено термінологію назв деяких старозавітних артефактів (такий підхід сприяє розвитку історично інформованого виконавства). Систематизовано знання про біблійну органологію як живий ключ до розуміння витоків українського та світового музичного мистецтва. Виявлено взаємозв'язки між інструментаріями народів Месопотамії, Єгипту та Іудеї й проаналізовано їх рецепцію в екзегетиці Середньовіччя, іконографії Ренесансу і музичному мисленні Нового часу. Доведено роль старозавітної символіки як семіотичного ресурсу. Адаптовано дані до освітніх програм бакалаврату і магістратури українських академій та університетів. Викладено класифікацію біблійних музичних інструментів за універсальною системою Горнбостеля-Закса й запропоновано нові підходи стосовно тлумачення органологічної символіки від кантиляції та псалмодії до сучасних форм. Окреслено перспективи розробки цифрових платформ із науковими реконструкціями автентичного звучання давніх інструментів.

Ключові слова: біблійні музичні інструменти, старозавітний літургічний обряд, історія музики, інструментознавство, музичні стилі та жанри.

Постановка проблеми. Євроатлантичний курс, який обрала Україна у XXI ст., вимагає модернізації вищої мистецької освіти. Оновлення змісту музикознавчих курсів в академіях та університетах повинно йти синхронно з оприлюдненням найновіших здобутків у гуманітарних студіях. Упродовж останніх років побільшало зацікавленості автентикою, посилилася роль історично інформованого виконавства. Це потребує систематизації наявних знань про першоджерела музичного інструментарію, що слугує ключем до розуміння витоків європейської музичної мови Середньовіччя і Відродження, а також рецепції у світовій музичній культурі Нового часу.

Музичні інструменти давніх ізраїльтян та іудеїв нерідко випадають із академічного дискурсу. У фундаментальних музикознавчих курсах про них подається доволі поверхова інформація, без урахування новітніх досягнень музичної біблеїстики. Остання є міждисциплінарною галуззю, яка інтегрує надбання богословів і літургістів, істориків та археологів, культурологів та музикознавців. На сьогодні невирішеним лишається питання достовірності української біблійної музичної термінології, зокрема назв інструментів, яке потребує звернення до оригінального єврейського тексту (Танах), грецьких (Септуагінта) та латинських (Вульгата) перекладів.

Відомості про багатий музичний інструментарій, що налічує близько двадцяти позицій, збереглися на сторінках двадцяти п'яти із тридцяти книг Старого Завіту. Зпоміж них трапляються не лише автентичні ізраїльські та іудейські артефакти, а й вавилонські (халдейські) та єгипетські еквіваленти (останні дають чимало інформації про музичну культуру інших цивілізацій стародавнього світу та цінний матеріал для компаративістики). Досягнення біблійної герменевтики дозволяють визначати та інтерпретувати приховані музичні значення у книгах Старого та Нового Завітів. Символіка біблійних музичних інструментів відіграє важливу роль для трактування літургічних, паралітургічних та світських творів, зокрема епохи бароко.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Вивчення старозавітних музичних інструментів активно відбувалося у зарубіжному музикознавстві. Наукові праці про них опублікували, зокрема, Джеремі Монтеґю [Montagu, 2002; 2015] та Олена Коляда [Kolyada, 2009]. Біблійний музичний довідник видав сучасний український дослідник Мирослав Дециця [2007]. Рецепцію вербальних текстів псалмів та деяких інших біблійних жанрів в українській сакральній монодії, партесних композиціях та духовних піснях студіювали знані музикознавці Ніна Герасимова-Персидська [1999], Юрій Ясіновський [1999], Олена Шевчук [1999] і Ольга Зосім [2017].

Богдан Жулковський дослідив проблему наступності бакалаврського, магістерського та докторського рівнів в українській музичній освіті [2025]; йому ж належить ідея щодо адаптації літургічних піснеспівів з українських нотолінійних Ірмологіонів до обов'язкових музикознавчих курсів академій та університетів [2025]. Україномовні підручники та навчальні посібники з історії світової музики [Бодак, 2015; Жаркова, 2023], інструментознавства [Хащеватська, 2008; Дразниця, 2011] та теорії художніх стилів [Шип, 2023] пропонують оновлення змісту традиційних курсів вищої школи.

Мета статті полягає у систематизації знань про музичні інструменти семітських народів та розкритті їх символіки у музиці Нового часу з метою підготовки сучасних фахівців: бакалаврів («Історія музики», «Інструментознавство») та магістрів («Музичні стилі та жанри»).

Новизна. Вперше у сучасному українському музикознавстві біблійні інструменти розглянуто не як архівні релікти, а як цілісну систему в межах контенту обов'язкових дисциплін академій та університетів.

Методологія. У публікації застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних музикознавчих методів, з-поміж яких:

- аналіз і синтез (у вивченні наукової літератури та ідентифікації назв біблійних інструментів в оригіналі та перекладах);
- дедукція та індукція (у переході від студіювання окремих зразків до цілісних уявлень щодо інструментарію й навпаки);
- історико-генетичний (у відстеженні еволюції різних видів музичних інструментів від давніх форм до новітніх аналогів);
- органологічний аналіз (у класифікації старозавітних інструментів за їхньою конструкцією і способами звукоутворення);
- контекстуальний аналіз (у відзначенні особливої функції музичного мистецтва у храмових відправах та житті громади).

Виклад основного матеріалу. Старозавітна органологія у сучасному музикознавчому дискурсі вищої школи постає не як ізольований рудимент, а як інтегративна основа для розуміння еволюції світового та українського музичного інструментарію. Системне введення цієї тематики до освітнього процесу потребує перегляду традиційного підходу, де біблійні інструменти розглядалися виключно як символічні атрибути. Натомість, їх студії мають засновуватися на синтезі органологічного аналізу, іконографічних свідчень та етимологічних розвідок. Цей підхід сприяє імплементації старозавітних артефактів до окремих обов'язкових музикознавчих курсів університетів та академій, адаптуючи їх до специфіки кожного з них.

Історія музики. Курс історії музики в українській вищій школі може структуруватися не лише за хронологічним принципом, а й за тематичним, антропологічним та комбінованим. Він має охоплювати вивчення музичної культури європейського і неєвропейських культурних регіонів з перевагою європоцентризму. До об'єктів студій повинні належати не лише академічні опуси, а й фольклорні, церковні й популярні твори.

Вивчення біблійної музичної спадщини у межах дисципліни «Історія музики» має враховувати постійну еволюцію семітського музичного інструментарію та зміни назв самих інструментів, а також їх семіотичного значення [Montagu, 2002]. В оригінальному тексті Старого й Нового Завітів назви інструментів трапляються давньоєврейською, арамейською та грецькою мовами. Окремі з них мають не ізраїльську або іудейську генези, а єгипетське і вавилонське (халдейське) походження. Останнє дозволяє реалізувати компаративістські органологічні дослідження музичної культури давніх східних цивілізацій, а також зробити висновки стосовно спільного та відмінного в їх соціальному та естетичному аспектах. Слід сформулювати у студентів розуміння біблійної музичної традиції як фундаменту професіоналізму.

У Старому Завіті описаний спів не лише з інструментальним супроводом, а й акапельний, на чолі з левітами. Храмова музика могла бути як сольною, так і ансамблевою чи оркестровою. Музичні інструменти мали чітку ієрархію, залежно від їх символічної функції. Так, шофар розуміли як ритуальний сигнальний артефакт, а кінор – як інструмент сольної пророчої рецитації. За допомогою його звучання пастуху Давиду вдалося вилікувати депресію у царя Саула (1 Царств, 16:16, 23). Існує генетичний зв'язок між біблійним кінором, античною лірою, середньовічною арфою, ренесансною лютнею та бароковою скрипкою. Музика у біблійній естетиці тлумачилася як місток між небом та землею, сакральним та профанним. Вона виступала засобом комунікації з Богом (теоцентризм), нерідко в синкретичній єдності з літературою (поезією) й хореографією (танцями).

У першій старозавітній книзі (Буття, 4:21) розповідається про Ювала, нащадка Каїна. «Він був батьком усіх, хто тримає кінор та угав» (Танах) чи «псалтир і кіфару» (Септуагінта) чи «кіфару та орган» (Вульгата). Питання достовірності перших грецького і латинського перекладів є дуже важливим для наукової атрибуції біблійних інструментів, адже такі артефакти є лише частково спорідненими між собою [Montagu, 2002]. У книзі Вихід є згадка про гру пророкиці Маріам на тофі чи бубні після переходу ізраїльтян через Червоне море (Вихід, 15:20), а також про звучання шофару (труби) під час дарування Богом Мойсею Декалогу (Десяти Заповідей) на горі Синай (Вихід, 19:16, 19). Книга Числа подає згадку про інший вид – хацоцу (Числа, 10:2, 9), на якій урочисто грали священники [Montagu, 2002; 2015].

У книзі Ісуса Навина міститься інформація про звучання шофарів, за допомогою резонансу яких впали стіни міста Єрихон (Навина, 6:4). Багато згадок про музичні інструменти зафіксовано у Псалтирі. Зокрема, у псалмі 150-му перераховано шофар, невел, кінор, бубен, струни, угав та кимвали (тарілки). У третій главі Книги пророка Даниїла подається характеристика одного з перших в історії придворних оркестрів Месопотамії. Він належав тогочасному вавилонському правителю Навуходоносору [Montagu, 2002]. Окремі згадки про біблійні музичні інструменти містяться у неканонічних книгах Старого Завіту. Новий Завіт пропонує значно менше інформації про них; це, як правило, метафори, а не розкриття їх утилітарного призначення. Музичні інструменти згадуються в Євангеліях від Матфея, Луки та Іоанна, у Посланнях апостола Павла до коринфян і в Апокаліпсисі апостола Іоанна Богослова (щодо символіки труб) [Montagu, 2015].

Джерелознавчий підхід дає ключ до правильної інтерпретації ролі старозавітних інструментів в історії музики. Виявлення суперечностей між перекладами біблійних термінів (Септуагінта і Вульгата) та оригінальними органологічними артефактами актуалізує потребу в оновленні методичного забезпечення музикознавчих дисциплін. Воно створює важливе підґрунтя для майбутньої імплементації цих знань до практичної підготовки фахівців із музичного мистецтва, зокрема інструменталістів.

Інструментознавство. Сучасний курс органології в університетах та академіях повинен поєднувати як традиційний, так і інноваційний підходи. Перший передбачає проведення класифікації всього масиву інструментів, а також вивчення їх конструкції, діапазонів, регістрів та технік гри. Другий – інтегрує сучасні здобутки у сферах психоакустики та цифрових технологій (зокрема, активне застосування віртуальних ресурсів етнічних артефактів). Він отримав поширення у вишах Європи та США.

Відповідно до традиційної універсальної органологічної класифікації Горнбостеля-Закса, старозавітні музичні інструменти можна розділити на чотири види – хордофони (струнні щипкові), аерофони (мідні та дерев'яні духові), ідіофони (ударні з визначеною висотою звуків) та мембранофони (ударні, які утворюють немусичні (шумові) звуки).

Серед струнних щипкових інструментів на сторінках Старого Завіту згадуються кінор, невел, асор, катрос, псалтир і саббха [Kolyada, 2009]. На них видобували звуки двома різними способами: 1) за допомогою пальців обох рук; 2) за посередництва плектра. Кінор був дуже схожий до античної грецької ліри і містив, як правило, 12 струн. Його використовували не лише як сольний інструмент, а й як ансамблево-оркестровий. Невел був більший за розмірами і включав 10 струн. Останні були товс-

тіші, ніж у кінора, тому утворювали нижчі звуки. Невел отримав поширення в акомпанементі, а не в сольній традиції [Montagu, 2002; Kolyada, 2009].

Серед мідних духових інструментів у Біблії згадуються кєрен, карна́, йовє́л, шофа́р та хацо́ра, а з-поміж дерев'яних – галє́л, угав та машпрокі́та [Kolyada, 2009]. Хацо́ри часто використовували як сигнальні інструменти (аналог пізніших дзвонів у західній і східній традиціях). Про їх автентичні техніки звукоутворення та амбушуру на сторінках Старого Завіту збереглося мало свідчень. Відомо, що вони містили натуральний звукоряд, заснований на обертоновому принципі. Сучасні реконструкції базуються переважно на техніках гри на барокових трубах. Шофар утворював звуки більш протяжні й використовувався за богослужіннями, у військових походах та сповіщав про різні біди [Montagu, 2015]. Із дерев'яних духових інструментів більшого розповсюдження здобули не лабіальні, а лінгвальні.

Серед мембранофонів Старий Завіт подає тоф та кимвали (тарілки), а з-поміж ідіофонів мнаанім, целцелім, паамонім, мциллот [Kolyada, 2009]. Ударними інструментами також вважаються невеличкі дзвіночки на ризах первосвященників. Близько десяти музичних інструментів у Біблії містять суперечливу атрибуцію. Серед них – аламот, гітїт, міннім, нгінот, шмінїт, сєла, сумпонья, гіггайон і шалішим [Kolyada, 2009].

Введення органологічного аналізу біблійних інструментів до освітніх програм вищої школи сприяє не лише систематизації знань про давні етапи еволюції музичного мистецтва, а й розвитку у студентів цілісного уявлення про генезу і становлення сучасних інструментальних родин. Виокремлення органологічних особливостей таких інструментів, як шофар, кінор і невел, стає підґрунтям для міждисциплінарного підходу, в якому джерелознавчий аналіз сакральних біблійних текстів поєднується з практичними питаннями кристалізації та реконструкції музичного мислення.

Вивчення у курсі органології нових дешифровок біблійної акцентної нотації теамім, що є адіастематичною (тракується залежно від виду книги, в якій вона наявна), дозволяє студентам дослідити генезу інструментальної артикуляції. Аналіз трансформації графічних знаків у звукові хвилі сприяє розумінню генези музичних штрихів та фразувань. Джерелознавчий підхід до розбору дешифровок біблійних акцентів у вищій школі розвиває вміння здобувачів бачити в інструменті засіб відтворення живого мовлення, що є базою для розуміння розмаїтих технік звукоутворення.

Музичні стилі та жанри. Сучасний курс «Музичні стилі та жанри», який може викладатися на магістерському рівні вищої освіти, базується не на формальному аналізі музичних творів (структура), а на семіотичному (знаки) і когнітивному (сприйняття). В його межах відстежується еволюція художніх стилів, жанрові трансформації та мутації.

З-поміж старозавітних жанрів особливо виділяються біблійні пісні та псалми; вони сформували власні жанрові стилі – кантіляцію та псалмодію. Обидва жанри перейшли у християнський літургичний обряд [Ясіновський, 1999; Шевчук, 1999; Герасимова-Персидська, 1999], а далі в паралітургичну творчість [Зосім, 2017]. Біблійні пісні та псалми вплинули на виникнення й розвиток багатьох літургичних жанрів східного (православного) і західного (римо-католицького) чинів. На основі перших сформувався жанр канону, а на базі других – цикли стихир, тропарів і сідальнів.

У магістерському курсі «Музичні стилі та жанри» візуальні (зображальні) джерела слугують основними артефактами реконструкції способів музичного мислення давніх епох. Для магістрантів іконографічний аналіз є важливим джерелознавчим

методом, що чітко демонструє склад музичних інструментів і специфіку ансамблевого музикування та соціальну роль побутування жанрів. Картини та мініатюри не лише ілюструють еволюцію інструментальних форм. Вони також визначають естетичні канони різних стилів, де музика постає як частина єдиного візуально-акустичного художнього простору.

Рецепція біблійного інструментарію у мистецтві дзвоніння заснована на концепції звукової спадковості від старозавітних срібних труб. У римо-католицькому дискурсі дзвін часто трактують як «*tuba evangelii*», що наділений екзорцистською силою єрихонських труб. Натомість православна традиція, зафіксована у Типіконі, акцентує на тембровій семантиці «Божого голосу». Через системи благовісту та перебору дзвін перетворюється на інструмент екзегези, де удари є символами проповіді Євангелія.

Рецепція біблійного інструментарію у музичній творчості бароко й класицизму проявлялася не тільки в естетичному наслідуванні, а й у джерелознавчому аналізі сакральних текстів. У венеційському концертуючому стилі (Андреа та Джованні Габріелі, Клаудіо Монтеверді) роль біблійної труби перебрали на себе цинки (корнети) і тромбони. Вони стали символами божественної присутності у поліхоральних структурах. В ораторіях та духовних кантатах XVII–XVIII ст. використання арфи природно апелювало до образу старозавітного царя Давида. Тоді як литаври у месях і реквіємах інтерпретували як символи есхатологічного сповіщення. Виняткове значення мало введення тромбонів у заупокійні меси та реквієми другої половини XVIII ст. як музичної екзегези латинського терміну «*tuba mirum*» [Montagu, 2015].

Рецепція біблійного інструментарію у світовій та українській музиці XIX–XXI ст. нерідко розглядається як еволюція від романтичної ілюстративності до структурної соноричності. Якщо у XIX ст. арфа та труби маркували жанрові коди старозавітних псалмів, то в творах Олів'є Мессіана і Кшиштофа Пендерецького вони стали яскравими носіями онтологічної рефлексії. Моделі дзвонарства та єрихонських труб інтегрувалися як медіатори біблійних сакральних текстів. Нові техніки гри реконструювали автентизм кимвалів і псалтиря, змінюючи тембр на могутній засіб актуальної музичної екзегези.

Стильова й жанрова ідентифікація старозавітної музичної спадщини в освітньому процесі вищої школи потребує мультидисциплінарного синтезу музикології, культурології та теології. Для здобувачів магістерського рівня такий підхід відкриває перспективи наукової рефлексії стосовно символіки інструментарію в контексті різних жанрових моделей і закладає методологічне підґрунтя для студій, зосереджених на дослідженні архетипів музичного мислення, а також їх перетворенні у художній творчості подальших епох.

Висновки. Старозавітні музичні інструменти доцільно розглядати не лише як архаїчні артефакти, а й як символи української та світової музичних культур наступних епох. Органологічний аналіз розмаїтого інструментарію семітських народів, а також їхніх еквівалентів в інших східних цивілізаціях (Єгипет, Месопотамія), сприяє компаративістським дослідженням. Біблійні інструменти цікавили не лише представників східної і західної патристики, а й живописців епохи Відродження. Вони слугували семіотичним ресурсом в академічній музиці бароко, романтизму та XX ст.

Практичне значення результатів для навчальної дисципліни «Історія музики» полягає у фундаментальному перегляді й верифікації понятійного і категоріального апарату, що використовується в українській вищій школі. Завдяки залученню різних першоджерел (текстологічних, археологічних та іконографічних) можна оперувати точними даними стосовно конструктивних атрибутів та соціокультурних функцій

давніх інструментів. Це забезпечує високу істинність історико-генетичного аналізу музичної культури країн Близького Сходу та її впливу на мистецтво Європи.

У межах дисципліни «Інструментознавство» результати дослідження формують основи для науково обґрунтованої класифікації старозавітного інструментарію (відповідно до універсальної системи Горнбостеля-Закса). Застосування цієї методології до таких артефактів, як кінор, невел, шофар чи тоф, дозволяє чітко диференціювати їх за джерелом звуку й механізмом звукоутворення (хордофони, аерофони, ідіофони, мембранофони). Цей підхід є стратегічно важливим для усвідомлення еволюційних процесів у світовому інструментарії від давніх цивілізацій до сучасності.

Для курсу «Музичні стилі та жанри» наукова цінність розвідки полягає у впровадженні методу герменевтичного аналізу органологічної символіки у широкому діахронічному вимірі. Він дозволяє відслідкувати траєкторію трансформації музичних архетипів – від Старого Завіту до переосмислення біблійних символів у творчості композиторів нашого часу. У цьому ракурсі студії старозавітних артефактів перетворюються з механічного заучування їх назв на процес осягнення прихованих смислових контекстів, що формують інтелектуальне підґрунтя музиканта-професіонала.

Залучення нових відомостей про старозавітні музичні інструменти до освітнього процесу вищої школи України сприяє розширенню професійної компетентності студента. Джерелознавча верифікація еволюційного шляху артефакту допомагає осмислити тяглість та консеквентність виконавських традицій і специфіку звукоутворення, залежно від культурно-історичного контексту. Це розвиває навички історично інформованого виконавства (що є невід'ємною вимогою до артиста високого рівня), а також сприяє пошуку якісних тембрових рішень у сучасному репертуарі.

Старозавітні інструменти слугували символами певного теологічного та етичного змісту (труба – знак суду, кінор – символ зцілення). Безпосереднє екзегетичне тлумачення біблійного інструментарію в західній патристиці й алегоричне у східній сприяло формуванню двох різних концепцій, а саме – «мелосу» (інструментальний синтез) у католицизмі та «логосу» (вокальний центрзм) у православ'ї. Це дозволяє методологічно правдиво тлумачити латинське та візантійське богослужбове мистецтво.

Перспективами майбутніх студій може бути створення навчального контенту з поглибленим вивченням біблійного музичного інструментарію та розробка віртуальних платформ із характеристикою унікальних артефактів і науковою реконструкцією їх автентичних тембрів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Бодак Я., Казакевич Ю., Джензен Дж. Історія музики : від витоків до сучасності. Луцьк : Християнське життя, 2015. Ч. 1. 310 с.
2. Герасимова-Персидська Н. О. Псалтир в музичній культурі України XVI–XVII ст. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 1999. Вип. 4 : Музика і Біблія. С. 83–89.
3. Дешиця М. Біблійний музичний довідник. Львів, 2007. 64 с.
4. Дращиця Л. Л. Інструментознавство (інструменти духових оркестрів) : навчальний посібник. Львів : ЗУКЦ, 2011. 168 с.
5. Жаркова В. Історія західної музики : Homo Musicus від античності до бароко : навчальний посібник. Київ : ArtHuss, 2023. 548 с. URL: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/ZHarkova_V_Istoriya_zahidnoi-_muziki_2023.pdf (дата звернення: 11.01.2026).

6. Жулковський Б. Є. Наступність у підготовці бакалаврів, магістрів і докторів філософії / докторів мистецтва з музичного мистецтва в Україні. *Мистецтво та освіта*. 2025. № 1 (115). С. 22–27. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-5\(115\)-22-27](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-5(115)-22-27).
7. Жулковський Б. Піснеспіви з українських нотолінійних Ірмологіонів XVI–XVIII століть у музикознавчих курсах вищої школи. *Київське музикознавство*. 2025. № 4. С. 100–112. DOI: <https://doi.org/10.33643/kmus.2025.04.53>.
8. Зосім О. Л. Біблійні тексти як джерело східнослов'янської духовної пісенності. *Культура і сучасність*. 2017. № 2. С. 58–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2017_2_13 (дата звернення: 11.01.2026).
9. Хашчеватська С. С. Інструментознавство : підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв. Вінниця : Нова книга, 2008. 256 с.
10. Шевчук О. Ю. Псалми в українському православному монодичному співі XVII–XVIII ст. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 1999. Вип. 4 : Музика і Біблія. С. 90–107.
11. Шип С. В. Теорія художніх стилів : монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2023. 138 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/16589> (дата звернення: 11.01.2026).
12. Ясіновський Ю. П. Старозавітні тексти в українській сакральній монодії. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 1999. Вип. 4 : Музика і Біблія. С. 66–72.
13. Kolyada Y. A Compendium of the Musical Instruments and Instrumental Terminology in the Bible. London : Equinox Publishing, 2009. 288 p.
14. Montagu J. Musical Instruments of the Bible. Lanham : Scarecrow Press, 2002. 192 p.
15. Montagu J. The Shofar : Its History and Use. Lanham : Rowman & Littlefield, 2015. 202 p. <https://doi.org/10.5040/9798881832469>

REFERENCES

1. Bodak, Ya., Kazakevych, Yu., Dzhenzen, Dzh. (2015). *Istoriia muzyky: vid vytokiv do suchasnosti [History of Music: From Origins to the Present]*. Lutsk: Khrystyianske zhyttia. Part 1. 310 p. [in Ukrainian].
2. Herasymova-Persydska, N. (1999). Psaltyr v muzychnii kulturi Ukrainy XVI–XVII st. [Psalter in the musical culture of Ukraine of the 16th – 17th centuries]. In: *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho [Scientific Bulletin of the National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky]*. Issue 4: Muzyka i Bibliia [Music and the Bible], pp. 83–89 [in Ukrainian].
3. Deshchytsia, M. (2007). *Bibliinyi muzychnyi dovidnyk [Biblical Music Handbook]*. Lviv. 64 p. [in Ukrainian].
4. Drazhnytsia, L. (2011). *Instrumentoznavstvo (instrumenty dukhovykh orkestriv): navchalnyi posibnyk [Instrumentology (wind orchestra instruments): textbook]*. Lviv: ZUKTs. 168 p. [in Ukrainian].
5. Zharkova, V. (2023). *Istoriia zakhidnoi muzyky: Homo Musicus vid antychnosti do baroko: navchalnyi posibnyk [History of Western Music: Homo Musicus from Antiquity to Baroque: textbook]*. Kyiv: ArtHuss. 548 p. Available at: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/ZHarkova_V_Istoriya_zahidnoi-_muziki_2023.pdf (accessed: 11 January 2026) [in Ukrainian].

6. Zhulkovskyi, B. (2025). Nastupnist u pidhotovtsi bakalavriv, mahistriv i doktoriv filosofii / doktoriv mystetstva z muzychnoho mystetstva v Ukraini [Continuity in the training of Bachelor, Master, and Doctor of Philosophy / Doctor of Arts in Music Art in Ukraine]. In: *Mystetstvo ta osvita [Art and education]*. Issue 1 (115), pp. 22–27. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-5\(115\)-22-27](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-5(115)-22-27) [in Ukrainian].
7. Zhulkovskyi, B. (2025). Pisnespivy z ukrainskykh notoliniinykh Irmolohioniv XVI – XVIII stolit u muzykoznavchykh kursakh vyshchoi shkoly [Chants from Ukrainian staff-notated Heirmologia of the 16th – 18th centuries in musicology courses of higher education]. In: *Kyivske muzykoznavstvo [Kyiv Musicology]*. № 4, pp. 100–112. DOI: <https://doi.org/10.33643/kmus.2025.04.53> [in Ukrainian].
8. Zosim, O. (2017). Bibliini teksty yak dzherelo skhidnoslovianskoi dukhovnoi pisenosti [Biblical texts as a source of East Slavic spiritual song]. In: *Kultura i suchasnist [Culture and Modernity]*. № 2, pp. 58–63. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2017_2_13 (accessed: 11 January 2026) [in Ukrainian].
9. Khashchevatska, S. (2008). *Instrumentoznavstvo: pidruchnyk dlia vyshchykh navchalnykh zakladiv kultury i mystetstv III – IV rivniv akredytatsii [Instrumentology: a textbook for higher educational institutions of culture and arts of the 3rd – 4th levels of accreditation]*. Vinnytsia: Nova knyha. 256 p. [in Ukrainian].
10. Shevchuk, O. (1999). Psalmy v ukrainskomu pravoslavnomu monodychnomu spivi XVII – XVIII st. [Psalms in Ukrainian Orthodox monodychic singing of the 17th – 18th centuries]. In: *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho [Scientific Bulletin of the National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky]*. Issue 4: Muzyka i Bibliia [Music and the Bible], pp. 90–107 [in Ukrainian].
11. Shyp, S. (2023). *Teoriia khudozhnikh styliv [Theory of artistic styles]*. Sumy: FOP Tsoma S. P. 138 p. Available at: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/16589> (accessed: 11 January 2026) [in Ukrainian].
12. Yasinovskyi, Yu. (1999). Starozavitni teksty v ukrainskii sakralnii monodii [Old Testament texts in Ukrainian sacred monody]. In: *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho [Scientific Bulletin of the National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky]*. Issue 4: Muzyka i Bibliia [Music and the Bible], pp. 66–72 [in Ukrainian].
13. Kolyada, Y. (2009). *A Compendium of the Musical Instruments and Instrumental Terminology in the Bible*. London: Equinox Publishing. 288 p. [in English].
14. Montagu, J. (2002). *Musical Instruments of the Bible*. Lanham: Scarecrow Press. 192 p. [in English].
15. Montagu, J. (2015). *The Shofar: Its History and Use*. Lanham: Rowman & Littlefield. 202 p. <https://doi.org/10.5040/9798881832469> [in English].

ZHULKOVSKYI, BOHDAN

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Associate Professor of the Department of Musicology and Methods of Musical Art, Ph.D. of Art Criticism (Ternopil, Ukraine).

<https://orcid.org/0000-0001-8435-5201>
eisodikon@gmail.com

ТОПОРИВСКА, YAROSLAVA

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Dean of the Faculty of Arts, Associate Professor of the Department of Musicology and Methods of Musical Art, Ph.D. of Pedagogical Sciences (Ternopil, Ukraine).

<https://orcid.org/0000-0003-1808-6271>

toporivochka@gmail.com

**BIBLICAL MUSICAL INSTRUMENTS
IN MUSICOLOGY COURSES IN HIGHER SCHOOL**

Relevance of the study. This article addresses critical gaps in Ukrainian higher music education regarding ancient musical cultures by expanding the factual database, providing scientific verification of archaic instrumentation, and employing a multidisciplinary framework. By integrating theology, liturgics, archaeology, cultural studies, and musicology, the research clarifies the nomenclature and structural features of biblical instruments while advancing the field of historically informed performance.

Main objective of the study. The article aims to systematize data on biblical instruments and their historical reception, adapting these findings for core curricula at the Bachelor's (History of Music, Organology) and Master's (Musical Styles and Genres) levels within Ukraine's higher music education system.

Methodological Framework. A comprehensive methodological approach is utilized, synthesizing general scientific methods (induction, deduction, analysis, and synthesis) with specialized musicological tools, including semiotic, historical-genetic, organological, and contextual analyses.

Results. The study posits that biblical organology is not merely a static historical relic but a vital key to understanding the genesis and symbolism of European and Ukrainian musical traditions. Beyond Hebrew and Judean instruments, the Old Testament provides insights into their counterparts in Mesopotamia and Egypt. These instruments, analyzed in the exegesis of Medieval church scholars and depicted in Renaissance religious iconography, served as a primary semiotic resource that shaped Western European musical thought in the Early Modern era.

Practical Significance. The findings enhance the «History of Music» curriculum by refining terminology and academic rigor; contribute to «Organology» by reclassifying biblical instruments according to the Hornbostel-Sachs system; and aid the "Musical Styles and Genres" course by interpreting organological symbolism from ancient cantillation to modern liturgical forms.

Research Prospects. Future directions include developing specialized courses based on Western pedagogical models and launching digital platforms that integrate organological descriptions with scientific acoustic reconstructions of authentic ancient sounds.

Keywords: Biblical musical instruments, Old Testament liturgical rite, History of music, Organology, Musical styles and genres.

Стаття надійшла до редакції: 12.02.2026

Отримано після доопрацювання: 11.03.2026

Прийнято до друку: 25.05.2026